

Jaderný odpad?

Děkujeme, nechceme.

číslo 2 / 2006

Výhody jaderného průmyslu zachovány

Novela atomového zákona, jejíž osud jsme sledovali od samého počátku v lednu 2004 a svými silami ji pomáhali na svět, byla neochotou politiků něco změnit na dnešním stavu pohřbena. Systémové výhody jaderné energetiky, které novela měla narušit, tak zůstanou zachovány. V senátní verzi měl návrh umožnit obcím a krajům účastnit se povolování jaderných elektráren, úložišť radioaktivních odpadů a dalších zařízení. Z nich jsou dosud vyloučeny, a to i tehdy, když se jaderné zařízení nachází na jejich území. Poslanci však 19. dubna během druhého čtení patnáctiměsíční cestu novely atomového zákona Parlamentem ukončili. Poslali ji totiž k opětovnému projednání do výboru. To v čase končící Sněmovny znamenalo totéž, co její zamítnutí. Noví poslanci se k ní jednoduše nemohou vrátit.

Při hlasování bylo přítomno pouhých 96 poslanců, pro vrácení pak stačilo i 56 „zvednutých rukou“. Proti návrhu na

vrácení jich hlasovalo 34, zejména z klubu KSČM. Ostatní se tímto způsobem snažili neztratit hlasy voličů z lokalit jimž hrozí výstavba úložiště, či z obcí od jaderných elektráren, kteří všichni novelu očekávali.

Samozřejmě budeme i nadále usilovat o přijetí novely atomového zákona a nápravu dnešního špatného stavu. Pokud se najde potřebná skupina poslanců, která předloží novelu jako svůj návrh, začne vše znovu od počátku. Nadějí je nám v tomto vstup Strany zelených do Sněmovny, neboť její představitelé se zatím ke změnám, které požadujeme, sami konzistentně hlásí. Nyní však záleží na výsledku povolebních vyjednávání, při nové verzi opoziční smlouvy by podobná iniciativa měla pramalou šanci.

Edvard Sequens, Calla

Reportáž:

Maraton 2x kolem Čeříнку

7. května 2006 se v lokalitě Rohozná již podruhé konal závod na cca 42,5 km s **podtitulem „Boj proti jadernému úložišti je běh na dlouhou trať!“** Akci pořádá Spolek KUŠ, občanské sdružení vedoucích II. běhu letního tábora Rohozná. Maskotem běhu se stal **Panáček Rádiáček**. Během dne probíhala výtvarná soutěž o jeho podobu. Naše loňská záštitka, maratónský běžec, Josef Klokán Panuška, účastník Olympiády v Athénách tou dobou dlel v Irsku a běžel proti úložišti okolo Corku.

Startovalo se v devět hodin, právě „Na Kuši“. Oproti loňskému roku se aktivně zapojil dvojnásobný počet účastníků a pořadatelům ani nestačila závodnická čísla! Registrovalo se plných 80 nadšenců – sportovců amatérů, kteří chtěli tímto aktem vyjádřit nesouhlas s výstavbou hlubinného úložiště radioaktivního odpadu.

pokračování na str. IV – Zprávy z lokalit

foto z trati kolem Čeříнку

Uvnitř najdete

- Co nám o Temelíně neřekli? • Dědictví jaderné energetiky v Británii bude stát 90 miliard liber • Jaderný odpad zamořil část Pákistánu • Petice proti úložišti RO • Občanské sdružení Bezjaderná vysočina splnilo svůj slib • Politici proklamují: NE úložišti • Jaderný odpad v USA – varování pro ostatní •

Co nám o Temelíně neřekli?

Jaderná elektrárna Temelín je neustále veřejnosti prezentována jako jedna z nejmodernějších elektráren v Evropě. Skutečnosti, které se dozvídají nevládní organizace od pracovníků JETE, však svědčí o opaku. Alarmující je zjištění, že ČEZ provozuje toto zařízení s vědomím, že nejsou přesně naplněny všechny legislativní požadavky a že takový stav je tolerován ze strany Státního úřadu pro jadernou bezpečnost.

1. Provoz v rozporu s povolením

Již od loňska je JETE provozován v rozporu s Předprovozní bezpečnostní zprávou, která byla jedním z podkladů pro udělení povolení k provozu JETE od SÚJB a taktéž v rozporu s platnou legislativou (vyhlášky SÚJB č. 195/1999 Sb. a 214/1997 Sb.). Na obou blocích JETE není bezpečně zajištěno zamezení šíření radioaktivity z kontejnmentu během havárie. Při vzniku havarijních podmínek některé armatury sloužící pro odběr vzorků a vedoucí skrz ochranou obálku zůstávají otevřené. Nyní musí být uzavírány ručně. Další problém přináší jejich konstrukce, kdy při výpadku napájení se tyto armatury automaticky otevřou.

2. Problémy s palivem

Problémy s jaderným palivem na Jaderné elektrárně Temelín se od dubna zhoršily. Deformace paliva dosáhly takové míry, že dva klastry (mají za úkol regulovat a zastavit štěpnou reakci) nesplnily podmínku průchodu aktivní zónou za méně než 3,5 sekundy. Současně 51 klastrů z celkových 61 nedosedlo po pádu do dolní koncové polohy – část jejich pohybové energie se spotřebovala na překonání třecího odporu v deformovaných vodících trubkách. Nebyla tak naplněna hlavní zásada jaderné bezpečnosti, že reaktor lze bezpečně odstavit pádem klastrů do aktivní zóny.

Dalším závažným problémem je netěsnost palivových tyčí. To znamená porušení první bariéry mezi radioaktivními látkami

a životním prostředím. Radioaktivní izotopy se pak uvolňují do chladiva a díky neřešeným netěsnostem na vadných armaturách a při výměně paliva se následně dostávají do ovzduší. Tyto úniky jsou sice v rámci povolených limitů, ale zcela zbytečně zatěžují životní prostředí.

Z výše uvedených důvodů je nyní ČEZ nucen předčasně vyměnit část paliva na 1. bloku. Provozovatel elektrárny již také uzavřel smlouvy o dodávkách paliva s jiným výrobcem – ruským podnikem TVEL. Jsme přesvědčeni, že ČEZ musí nyní vzhledem k rizikovému provozu se stávajícím palivem provést výměnu nejen části paliva na prvním bloku, ale výměnu celé aktivní zóny a to na obou blocích. Do té doby by měly být reaktory odstaveny.

3. Koroze v oblasti víka reaktoru

V květnu 2005 došlo při najíždění 2. bloku JETE k přelití roztoku kyseliny borité přes řadu komponent reaktoru. V důsledku toho zkorodovaly všechny ocelové materiály, které nebyly na povrchu pokryty vrstvou nerezavějící oceli. ČEZ v interní zprávě uvádí, že „s tímto typem korozního napadení není možné trvalé provozování reaktoru“, ale přesto dále reaktor provozuje. Ukázalo se, že stejný stav nastal v květnu 2001 na 1. bloku a tisíce litrů kyseliny borité uniklo v JETE také v roce 2004 a naposledy i v lednu 2006.

Informace, které jsme získali, v nás vzbuzují přesvědčení, že Státní úřad pro jadernou bezpečnost neplní roli nezávislého dozorního orgánu. Domníváme se, že se snaží problémy na JE Temelín zlehčovat, případně že inspektoři úřadu nemají vše potřebné pod kontrolou. Obrátili jsme se proto s žádostí na předsedu vlády, předsedy hospodářských výborů Sněmovny a Senátu Parlamentu ČR a rovněž na předsedy nejvýznamnějších politických stran, aby se zasadili o koncepční změnu a podřízení SÚJB Ministerstvu životního prostředí.

*podle společné tiskové zprávy Cally,
Jihočeských matek a OIŽP Edvard Sequens*

Komentujte online Evropskou energetickou politiku

Začátkem března 2006 zveřejnila Evropská komise návrh společné energetické politiky. Stalo se tak v reakci na hrozbu omezení dodávek zemního plynu od ruského Gazpromu a hlavním cílem dokumentu je zajistit bezpečnost dodávek energií do států Evropské unie. Vedle nedostatečného důrazu na rozvoj obnovitelných zdrojů energie a zvyšování energetické efektivity (např. zavedením závazných cílů snižování celkové spotřeby primárních energetických zdrojů) se dokument také nezíráka možnosti rozvoje jaderné energetiky. Třeba předseda Evropské komise José Barroso zmínil, že „v debatě o energetických zdrojích nesmějí být žádná tabu“ a myslel tím právě využívání atomové energie. Tento dokument byl s drobnými úpravami schválen předsedy vlád na jarním summitu EU. V závěrech summitu se jádro skrývá pod akronymem „nízkoemisní technologie“.

Evropská energetická politika přitom může ovlivnit i situaci u nás a podpořit tak plány na výstavbu dalších jaderných bloků. To by dále vedlo k zvýšení produkce radioaktivního odpadu. Je tedy důležité tento dokument komentovat.

Učinit tak můžete do 24. září 2006 na internetu (i česky) na adrese http://ec.europa.eu/energy/green-paper-energy/index_en.htm (v oranžovém okně kliknout na [cs]).

V oblasti jaderné energetiky by hlavními požadavky měly být:

- odmítnout její rozvoj jako řešení postupujících globálních změn podnebí: pokud by skutečně mělo dojít k výraznému snížení emisí, tak by se musely stavět desítky reaktorů ročně a uran by vystačil pouze na několik let až desetiletí;
- zastavit jakoukoliv podporu jádra z veřejných financí: ať už do výzkumu a vývoje, či do výstavby, likvidace vyhořelého paliva nebo ve formě omezené odpovědnosti za jadernou havárii;
- požadovat transparentní procedury s plným zapojením veřejnosti při hledání řešení pro již existující radioaktivní odpad, zastavit jeho další produkci, dokud se přijatelné řešení nenajde;
- nezvyšovat bezpečnostní rizika, která by pro Evropu představovala stavba dalších jaderných reaktorů.

Petr Holub, Hnutí DUHA

Dědictví jaderné energetiky v Británii bude stát 90 miliard liber

Gordon Brown oznámil členům britské vlády, že náklady na odstranění následků existujících jaderných elektráren mohou dosáhnout výše 90 mld. £ (3600 miliard korun). To je o dvacet miliard víc, než dosud připouštěly zodpovědné úřady. Podle nich měla likvidace jaderného dědictví stát i tak astronomických 70 mld. £.

Tuto novinku přinesl začátkem června britský list The Observer. Brown zmíněnou informaci poskytl členům vlády minulý měsíc. Ministr energetiky Malcolm Wicks má v následujících týdnech absolvovat osobní jednání s jednotlivými ministry, aby je informoval o průběhu přípravy nové energetické strategie Velké Británie a aby vyslechl jejich připomínky. Strategie má posoudit všechny možnosti výroby energie, které neprodukuje skleníkové plyny a mohou zajistit energetické potřeby v budoucnu, kdy se počítá s prudkým poklesem výroby v jaderných elektrárnách. Ty dnes pokrývají pětinu tamní spotřeby, ale reaktory postupně stárnou a v příštích dvou desetiletích budou muset být vyřazeny.

Ačkoliv oficiální proces přípravy energetické strategie ještě neskončil, Tony Blair už dává jasně najevo, že je přesvědčen o nutnosti výstavby nových jaderných reaktorů. Několik členů jeho vlády, například Margaret Beckettová (ministryně zahraničí), Peter Hain (ministr pro Severní Irsko) či Hilary Bennová (ministryně pro mezinárodní rozvoj), se ale k novým reaktorům staví velmi zdrženlivě. Fakt, že jaderná energetika zatíží státní rozpočet dalšími dvaceti miliardami liber, patrně jejich odmítavý postoj posílí.

Britské ministerstvo financí má o budování dalších jaderných elektráren vážné pochybnosti z toho důvodu, že náklady na jejich stavbu i likvidaci neustále rostou. Nezávislí experti se vyjadřují, že tyto pochybnosti jsou oprávněné a že zvýšení rozpočtu na likvidaci stávajících reaktorů a uložení jejich odpadů na 90 mld. £ je na místě. Jeden vysoce postavený činitel zdůraznil, že dosavadní odhad ve výši 70 mld. publikoval úřad NDA (Nuclear Decommissioning Authority), který sám upozorňoval, že může dojít k jeho dalšímu nárůstu.

Vedle toho bude třeba ještě dalších 14 mld. £ na vyřazení a likvidaci osmi jaderných elektráren nyní provozovaných společností British Energy, plus vybudování podzemního

zařízení na přepracování vyhořelého jaderného paliva
Sellafield, Velká Británie

úložiště radioaktivních odpadů přijde na dalších 15–20 mld. £. Ministr financí prohlásil: „Ve světle těchto čísel je budoucí jaderný program značně nepřitažlivý.“

Nové jaderné elektrárny mají být budovány soukromými subjekty a bankami. Avšak už nyní je zřejmé, že investoři i provozovatelé budou po vládě žádat řadu kompenzací za rizika, která tyto projekty představují: dlouhé schvalovací řízení, možnost poklesu cen elektřiny na mezinárodním trhu, finanční bankrot (kterým už prošla firma British Energy) a eskalace nákladů na vyřazování elektráren z provozu a jejich likvidaci.

Svaz jaderného průmyslu (Nuclear Industry Association) už formuloval požadavek, aby nová energetická strategie zajistila zkrácené schvalovací řízení, zavedla mechanismus nutící spotřebitele platit za elektřinu z jaderných elektráren určitou minimální cenu, a stanovila limit pro částku, kterou provozovatel bude muset přispívat na likvidaci elektráren po ukončení jejich provozu.

zdroj: Energetický informační servis WiseCZ, 4. 6. 2006,

www.wisebrno.cz

Jaderný odpad zamořil část Pákistánu

Islámábád – Radioaktivní materiál se dostal v oblasti vzdálené 350 km od Islámábádu do ovzduší a vody. Zodpovědné úřady ho špatně uložily. Havárie vrátilo do centra pozornosti pochyby o bezpečnosti pákistánského jaderného programu.

Odpad ukládá Pákistánský výbor pro atomovou energii (PAEC) v bývalých uranových dolech. Místní obyvatelé nicméně tvrdí, že se nachází ve volné přírodě, dostává se do vody, kterou používají i pijí, a ohrožuje jejich zdraví. Výbor popírá nedbalé uložení, pravdu má odhalit vyšetřování. Dosavadní závěry ale potvrzují, že stížnosti lidí v provincii Pandžáb jsou oprávněné.

„Míra neplodnosti, rakoviny, kožních nemocí a vrozených tělesných vad vzrostla v okolí sta kilometrů od úložiště o 200 %,“ tvrdí poslanec parlamentu Sardál Legarí, který byl

do zákonodárského sboru zvolen za tuto oblast. Pákistánské úřady dosud záležitost držely před médii v utajení, ale pak se obyvatelé vesnice Bágħalčúr odhodlali podat petici k Nejvyššímu soudu. O skládku se začali zajímat někteří poslanci parlamentu.

Zdejší oblast je podle údajů Asijské rozvojové banky vůbec nejzaostalejší částí Pákistánu s nejnižší gramotností a nejhorší životní úrovní. „Je třeba vytvořit nezávislou komisi, která prozkoumá, jaké jsou důsledky skládky a zda je opravdu tak špatně zajištěna,“ vyzývá Parváz Hoodbhoy, vlivný pákistánský jaderný fyzik a profesor na univerzitě v Islámábádu.

Martin Novák

redakčně kráceno, zdroj: www.aktualne.cz, 24. 5. 2006

Zprávy z lokality

Reportáž: Maraton 2× kolem Čeříнку *pokračování ze str. 1*

maskot maratonu kolem Čeříнку – Panáček Radiáček

Někteří místní obyvatelé došli vycházkou z vesnice, vzdálené asi 2 km, podepsat petici! Na místě startu se také diskutovalo a bylo možné odnést si informační letáky k problematice jaderných odpadů. Hosté z daleka – Havlíčkův Brod, Praha, Brno – si poctivě a s chutí zkusili běžet alespoň půlmaraton! V kopcích naší Vysočiny je to opravdu zabíračka.

Letošní novinkou byla také trať pro maminky s malými dětmi a kočárky, vedoucí lesními cestami kolem Čertova Hrádku do Rohozné, symbolických 4,2 km. Skutečných běžců bylo cca 10, většina absolvovala trať na kole, někteří jen jednou, někteří jako „duatlon“ (jednou pěšky, jednou na kole). Každopádně jsme si podávali kliku v Milíčovské hospůdce u Brtnických, kde se doplňoval doping ať už v podobě čokolády, limonády či piva.

V cíli čekal maratónce bramborový guláš a večer indiánská sauna, kde zaznělo: „Když bude každý rok dvakrát větší účast, za deset let nás poběží... geometrickou řadou... 40 960?“ Budem běhat každý rok, dokud nebude otázka hlubinného úložiště vyřešena! Příští rok opět cca v polovině května.

MgA. Matěj Kolář, sdružení KUS

Ekologie nejen o víkendu

Den otevřených dveří na ekofarmě Mlýnec u Borotína na Táborsku proběhl v sobotu 17. června. Zájemci si mohli prohlédnout okolí farmy, seznámit se s její produkcí a bylo pro ně připraveno pohoštění: domácí tvaroh, jogurty, pomazánky s jedlými květy, koláče, saláty, bylinkový čaj a spousta dalších dobrot. Nabídka využila více než stovka spokojených návštěvníků ze širokého okolí. Informace na <http://www.volny.cz/mlynec>

V nedalekém Nadějkově se v rámci „Ekovíkendu“ konalo několik doprovodných akcí: v pátek přednáška „baby kořenářky“ Laděny Havlíkové, v sobotu beseda s Pavlem Křížkem z votické Ochrany fauny, který mluvil o ekofarmě Džbány, a Petrem Trávníčkem ze svazu ekologických zemědělců Pro-bio. Navečer Jiří Loskot z Tábora vystavěl pod břízkami u nadějkovské školy „Dobrou čajovnu v marockém stylu“. Nedělní odpoledne patřilo dětem: mohly se projet na koních a vyzkoušet si svou šikovnost a odvalu na dobrodružné cestě přes les Řeháčkovinu. Po celý víkend pak bylo možné navštívit výstavu „Ekologické farmy – návrat k životu“, která představila ekologické zemědělce a možnosti agroturistiky v okolí Nadějkova a nabídla ochutnávku medu a mléčných a bylinkových výrobků. Výstavu doplnila produkce místních zahradníků a práce dětí ze základní a mateřské školy na téma „Příroda a já“.

Akci pořádala farma Mlýnec spolu s občanským sdružením Zachovalý kraj, Svazem ekologických zemědělců Pro-bio, Místní akční skupinou Krajina srdce, Ochranou fauny Votice, Dobrou čajovnu z Tábora a za pomoci spousty dobrovolníků.

Olga Černá, o. s. Zachovalý kraj – Nadějkov

Ohlédnutí za Tramtárií v Lubenci

Jana Michalcová ze sdružení Ocelot v lubenecké knihovně 1. 4. 2006 při multimediálním představení „Tramtárie“ o tramtárských buddhistech. Ti svou goethovskou faustovskou cestu smlouvy s ďáblem, což je podle nich technický pokrok založený na drancování přírodních zdrojů, nahradili cestou buddhovskou, která představuje pokrok v oblasti vnitřní, především duchovního života. V případě zájmu o realizaci vystoupení u Vás napište na e-mail: libormichalec@seznam.cz, anebo můžete telefonovat na tel.: 602 646 223.

foto: Libor Michalec

Petice proti úložišti jaderného odpadu

Podepisováním petice a otevřeného dopisu zastupitelstvu Jistebnice skončilo sobotní setkání odpůrců úložiště jaderného odpadu. Konkrétně se jedná o lokalitu Božejovice–Vlksice, kde by mělo vyrůst zázemí pro úložiště ve Svoříži. Sem by se sudy s jaderným odpadem distribuovaly právě z Božejovic. „Kdo nám dá jistotu, že v podzemí schované úložiště se časem nebude dál nekontrolovaně rozšiřovat?“ ptal se Karel Urbánek v reakci na příspěvek zástupkyně sdružení Calla, která uvedla, že Evropské unii dosud chybí společná legislativa pro jaderný odpad. „Žádným slibům už nevěřme, máme na jihu Temelín a přitom nejdražší elektřinu v republice,“ ozval se Josef Soukup. „Připouštím, že je třeba bojovat, ale když ti nahoře si řeknou, že úložiště tady bude, nepomůžeme si,“ zvolil Josef Vávrovský pesimistický tón. Před takovým postojem ale přítomné varoval starosta Jistebnice Vladimír Mašek: „Čekáme na schválení atomového zákona. Pokud se do něj dostane právo obcí vyslovit veto úložišti jaderného odpadu, bude klid. Do té doby ale nelze mlčet.“

Do místního kulturního domu na besedu, kterou svolal osadní výbor z Božejovic, přišlo dvě stě lidí, místních i chalupářů, ale i zastupitelé Jistebnice, pod níž božejovická osada patří.

*Jana Černochová,
redakčně kráceno, Českobudějovické listy, 12. 6. 2006*

Pochod pro zdraví

Občanské sdružení Zdravý domov Vysočina se postupně učí překonávat potíže hnutí, které vzniklo spontánně, ze silného vnějšího popudu a se zdánlivě jasným, jednoznačným cílem. V našem případě je jím bezjaderná budoucnost našich obcí, veřejná debata o perspektivách jaderné energetiky a z ní vyplývající změna státní politiky v této oblasti. To čeho chceme dosáhnout, je cílem dlouhodobým a pro většinu spoluobčanů (alespoň na celostátní úrovni) také okrajovým a ne zrovna srozumitelným.

I když se zdá, že zvlášť v posledním roce dění okolo úložiště utichlo, aniž se cokoliv podstatného změnilo, myslím, že společné úsilí iniciativ ze všech šesti lokalit ve spojení s respektovanými ekologickými organizacemi předvedlo značnou sílu. Díky tomu je budoucnost stále ještě otevřená. To není málo, i mnohem silnější a mediálně zajímavější hnutí (viz například iniciativy Děkujeme, odejděte a Česká televize – věc veřejná) vyzněly do ztracena.

U nás se snažíme vycházet z toho, že se nám sotva podaří iniciovat například masové demonstrace ve prospěch novely atomového zákona. Můžeme ale zajistit, aby se jasné neplány jaderných inženýrů stalo natrvalo součástí strategie rozvoje obcí v naší lokalitě. Chceme-li tuto myšlenku udržet v povědomí veřejnosti, domníváme se, že nejlepší strategií, aspoň v nejbližší době, je položit základy aktivitám, na které by se dalo navazovat v budoucnu. Snažíme se prezentovat se vždy třemi akcemi během roku – jednou kulturní, jednou veřejně prospěšnou a v měsíci květnu tradičním (doufáme, že toto přídatné jméno je už na místě) Pochodem pro zdraví.

foto: Karel Pavlíček

Letošního třetího ročníku se, podobně jako v minulých letech, zúčastnilo několik desítek lidí, většinou místních, ale nechyběli ani vzdálenější hosté. Trasy v délce deset, patnáct, dvacet a pětadvacet kilometrů mezi obcemi Budišov, Nárameč, Rudíkov, Hodov a Rohy byly voleny tak, aby vynikla krása místní krajiny. Účastníci obdrželi na startu dvě mapky, jednu s vyznačenou trasou a druhou s nákresem tzv. zúžení lokality tak, jak je k nalezení na webových stránkách SÚRAO. Závěr si mohl udělat každý sám.

Druhého dne večer v komorním prostředí budišovské veřejné knihovny vystoupil písničkář a volební leader Strany zelených na Vysočině Jiří Dědeček. Účast mírně poškodilo paralelně probíhající finále mistrovství světa v hokeji, ale ti, kteří přišli, nelitovali. Potvrdilo se, že pan Dědeček je mimořádně inteligentní, pohotový a otevřený debatér a Strana zelených jedinou relevantní politickou silou u nás, která je na vlivu jaderné lobby zcela nezávislá.

Jiří Horák, občanské sdružení Zdravý domov Vysočina

Se SÚRAEM do Švédska

Většina obecních samospráv dotčených hlubinným úložištěm využila nabídky SÚRAO na letošní březnovou exkurzi do švédského města Oskarshamu s možností návštěvy kontejnerové a podzemní laboratoře a účastnit se besedy s občanskými iniciativami.

Bezpečné uložení jaderného odpadu není ve Švédsku záležitostí jen odborníků, ale je i věcí veřejnou. Účastníci exkurze získali zajímavé informace, jak jsou švédské státní orgány, samospráva, občanská hnutí, ale i občané zapojeni do procesů jaderné bezpečnosti při provozu jaderných elektráren a do zkoumání vlivů na kontejnery pro trvalé uložení radioaktivních odpadů.

Zúčastněné strany si stanovily pravidla, která všichni respektují a o všech skutečnostech se informují. Do veřejné diskuze se správním územím Oskarshamu se zapojilo 80 % obyvatelstva. Podzemní laboratoře pro výzkum trvalého uložení kontejnerů s vyhořelým jaderným palivem navštíví přes deset tisíc občanů ročně.

Václav Beneš, místostarosta obce Blatno

Občanské sdružení Bezjaderná vysočina splnilo svůj slib

Na tiskové konferenci 15. 12. 2005 zástupci sdružení Bezjaderná vysočina oznámili, že budou usilovat o veřejné diskusní setkání se zástupci Správy úložišť radioaktivního odpadu (dále jen SÚRAO). Svůj slib splnili 23. května 2006, kdy se toto setkání konalo v Kostelci u Jihlavy.

Za SÚRAO byli přítomni její čelní představitelé – ředitel ing. Vítězslav Duda, RNDr. František Woller a Mgr. Lucie Steinerová. Za sdružení paní Ludmila Fučíková a ing. Čestmír Vitner, dále pak starostka Hojkova paní Milada Duchanová. Besedu moderoval ke spokojenosti obou stran ing. Zdeněk Nadrchal, člen sdružení a starosta města Horní Cerekev v letech 1989–1994. Mezi dopředu stanovenými okruhy diskutovaných problémů nebyla záměrně zpráva o výsledcích 2. etapy projektu Geobariéra – tedy zúžení lokality. Bylo tak učiněno zcela vědomě – neboť nelze přijmout redukci problému dotýkajícího se celého regionu na území 2 až 3 obcí.

Omezené, či žádné garance

Diskuse měla dát odpověď na několik otázek. Může nám SÚRAO garantovat, že úložiště nebude vybudováno přes nesouhlas místních občanů? **Jaké garance nám může SÚRAO dát?**

Odpověď je dle mého soudu vcelku jednoznačná: **velmi omezené či žádné.**

Když byli zástupci SÚRAO konfrontováni s doložitelnými údaji o rozporech nejen v hodnocení lokality Rohozná-Růžená, nedali uspokojivé odpovědi. V určitém momentu pan ředitel omezil dokonce roli SÚRAO na pouhého vykonavatele vůle té či oné vlády. Z hlediska bezpečnosti a dopadu úložiště a jeho výstavby jsme byli svědky opětového přesvědčování o naprosté neškodnosti úložiště – což, jak pravil jeden z diskutujících občanů, nepůsobí věrohodně – „všechno má svá rizika“.

Další velmi důležitou otázkou bylo:

Nakolik ovlivní odmítavé stanovisko obcí a občanů to, zda bude v té či oné lokalitě od možnosti výstavby úložiště upuštěno?

Odpovědi SÚRAO byly značně vyhýbavé a neurčité. Je vcelku jasné proč. SÚRAO dalo obcím možnost zásadně odmítnout realizaci stavby hlubinného úložiště (dopis z 15. 12. 2003). Na lokalitě Rohozná podepsaly obce Batelov, Miličov a Dolní Cerekev koncem roku 2004 (např. na základě většiny hlasu jednoho zastupitele) tzv. „Memorandum o porozumění“.

V něm stojí, že podepsané obce jsou ochotny diskutovat možnosti a varianty hlubinného úložiště. SÚRAO by nyní velmi uvítalo, kdyby ostatní obce (a občané obcí, jejich představitelé Memorandum podepsali) rezignovaly a připustily, že lze bez jejich souhlasu úložiště vybudovat. Představitelé SÚRAO proto odmítli veřejně před občany dotčeného regionu potvrdit, že se nepředpokládá zahájení prací na lokalitách se zásadně odmítavým postojem obyvatelstva (ač předchozí skutečnosti a vládou ČR přijaté dokumenty toto vyvrací).

Výhledy do budoucna

Jsem přesvědčen, že případná rezignace ostatních obcí a občanů by byla časem vykládána jako jejich zcela dobrovolné kladné vyjádření.

Na Telčsku a Jihlavsku se tak schyluje (nejspíše v období 2007 až 2008) k rozhodujícímu momentu, kdy na jednu miskou vah bude dána nevratná přeměna regionu v odklaďišť radioaktivních (nejen?) odpadů; na druhou stranu pak rozvoj na základě všeobecně uznávaných předností regionu zakotvených v programových dokumentech kraje Vysočina s možností plynule a alternativně tyto přednosti rozvíjet. Společně budeme usilovat o naplnění těchto možností. Povzbuzením nám bylo vyjádření představitelů nejsilnějších politických stran kraje Vysočina na následném diskusním setkání 29. 5. 2006 v Jihlavě. Velice pozitivně pak hodnotíme vyjádření představitelů SZ, KDU-ČSL a ODS k otázce práva regionu stavbu úložiště odmítnout. Jak řekl poslanec za ODS Vladimír Hink: „Rozhodovat by měli všichni ti, kterých by se negativní aspekty mohly dotknout (např. dopravní).“ – nejen zastupitelstva několika obcí. To je zcela v souladu s našimi dlouhodobě prosazovanými principy při projednávání tzv. atomového zákona – mezi něž od počátku patří zakotvení práva veta obcí (včetně obcí s úložištěm sousedících).

Ing. Čestmír Vitner, o. s. Bezjaderná vysočina,
www.bezjadernavysočina.wz.cz

Politici proklamují: NE úložišti

Čtyři ekologické organizace z Jihočeského kraje – Calla, Hnutí DUHA, Jihočeské matky a Občanská iniciativa pro ochranu životního prostředí se před volbami dotazovaly lídrů pěti hlavních politických stran na stanovisko jejich kandidátky k otázkám, které se týkají místních témat. KSČM na dotazník neodpověděla. Jihočeští představitelé ostatních stran – KDU-ČSL (Miroslav Kalousek), Strana zelených (Dana Kuchtová), ODS (Tom Zajíček) a ČSSD (Vítězslav Jandák) se shodují: postaví se proti úložišti radioaktivních odpadů v kraji. Všichni také podporují změnu zákona, která by obcím dala právo spolurozhodovat o jaderných elektrárnách nebo úložištích radioaktivních odpadů na svém území.

Otázka finanční odpovědnosti nedořešena

Lidovci, zelení a ODS rovněž budou proti stavbě dalších atomových reaktorů v Temelíně. Lídři kandidátek se rovněž shodují, že přednost před dalšími jadernými reaktory musí dostat investice do snižování energetické náročnosti české ekonomiky a využívání obnovitelných zdrojů energie. Avšak zavést plnou finanční odpovědnost provozovatelů atomových elektráren – tedy i ČEZ v Temelíně – za škody za případné havárie výslovně slibuje pouze Strana zelených a ČSSD. Ostatní strany takové opatření nevylučují, ale nezavazují se k jeho podpoře. Nezbyvá, než si zasláné odpovědi dobře uschovat a začít jejich plnění neprodleně vymáhat. Všechny čtyři strany zasednou ve Sněmovně a z odpovídajících pak osobně Miroslav Kalousek, Tom Zajíček i Vítězslav Jandák.

ze společné tiskové zprávy vybral Edvard Sequens

Vítězslav Duda: „Jaké chcete garance?“

Odehrává se v Milevsku dne 30. 7. 2003, na schůzce SÚRAO se zástupci obcí, občanských sdružení a sdělovacích prostředků z lokality Božejovice–Vlkovice. Schůzka je zvána též „rakvičková“ – k pohoštění pro účastníky totiž zvolila SÚRAO stylově černou kávu a rakvičku se šlehačkou. Ze záznamu asi dvouhodinové diskuse jsou vybrány ty části, které se vztahují ke slibovaným zárukám ze strany státu (a jím zřizované organizace SÚRAO):

František Plocha, starosta Jistebnice (FP): Nedivte se, že vám nevěříme, garance tady nejsou žádné.

Vítězslav Duda, ředitel SÚRAO (VD): Tak jaké garance byste chtěli – domluvme se.

Zdeněk Černý, starosta Nadějkova (ZČ): Měl bych návrh: když dopadne místní referendum proti úložišti, odejdete z lokality.

VD: To nemůžeme garantovat!

Jak věřit vládě?

Miroslav Zíka, starosta Přestěnice (MZ): Vláda nedodrží ani vlastní rozpočet, jak jí máme věřit?

VD: Stále nabízím, že se budeme pokoušet pro vás získat státní garance. Jaké konkrétně byste chtěli?

ZČ: Nestavět v případě nesouhlasu občanů.

Vladimír Koutník, starosta Vlkovic (VK): Nedovážet další jaderné odpady ze zahraničí.

VD: Ale ne! Jaké garance byste chtěli v případě, že se úložiště bude stavět?

Taťána Dušková, Milevské noviny (MN): Ale my nechceme, aby se tu stavělo. Zatím mě osobně nic nepřesvědčilo, že by tu úložiště mělo být.

OČ: Když může mít ve Finsku samospráva právo veta, proč by to nešlo u nás?

VD: Jestli chcete jít tou cestou, abyste si prosadili veto do zákona, v tom s vámi spolupracovat nebudu. Dneska se asi nedohodneme, uvažujte o informačním centru, smířte se

s helikoptérou, budeme s vámi spolupracovat při studiích proveditelnosti.

Budování infocenter

Olga Černá, OS Zachovalý kraj (OČ): Jak byste si představovali informační středisko v lokalitě? Očekáváte, že vám některá obec pronajme místnost?

Věra Šumberová, SÚRAO (VŠ): Pokud víte v obci o nějakém vhodném prostoru, budeme rádi, můžete i navrhnout, co by tam mělo být.

VD: Informační centrum se dá postavit malé, větší, ještě větší – máme na něj vyčleněno asi 500 000 Kč, za to se dají pořídit panely, počítač... provozujeme už informační centrum v Dlážděné ulici v Praze, v Rouchovanech. Jde nám o to, abychom od sebe nebyli tak vzdáleni.

ZČ: Informační centrum by mohlo mít tvar trojského koně a stěhovalo by se od vesnice k vesnici.

VD: Včera jsme jednali v Třešti, v Rohozné jsme se už dohodli, myslím, že se dohodneme i v Budišově. Ale nic vám nevnucujeme, jen nabízíme.

ZČ: Já bych informační centrum přijal za podmínky, že budete respektovat výsledek referenda.

FP: To bych podpořil.

VD: To nejde.

A závěr? Zatím jsme se pořád ještě nedohodli, informační centrum jsme si nepořídili, s helikoptérou jsme se chtěli smířili (o tom třeba zas příště) a jestli s námi někdo spolupracoval na studiích proveditelnosti? Letos koncem zimy jsme dostali jejich výsledky a jestli budeme chtít, můžeme si prý pozvat odborníky SÚRAO, aby nám to vše podrobně vysvětlili. Řekla bych, že to je docela názorná ukázka toho, co si SÚRAO představuje pod pojmem „spolupráce“. A jak to bylo u vás?

Olga Černá, o. s. Zachovalý kraj – Nadějkov

Den pro obnovitelné zdroje energie

25. května se v Českých Budějovicích konal Jihočeský Den pro obnovitelné zdroje energie, na kterém se kromě Calla podílely: Energy Centre České Budějovice, Krajská energetická agentura, SEVEn a Krajský úřad Jihočeského kraje. Součástí celé akce byla výtvarná soutěž „Čistá energie pro modrou planetu“ pro II. ročník základních škol Jihočeského kraje, kterou vyhlásilo začátkem března sdružení Calla s podporou Heinrich Böll Stiftung.

Výsledkem soutěže byly barevné veselé obrázky s větrnými elektrárnami, solárními kolektory nebo dokonce s nalepenými chomáčky slámy pro znázornění využití biomasy. V prvním květnovém týdnu vyhodnotila odborná komise 128 došlých příspěvků a určila vítěze jednotlivých kategorií. V rámci školního promítání ekologických filmů v kině Kotva na Den pro obnovitelné zdroje energie pak výherci soutěže obdrželi solární rádia, svítilny na sluneční pohon, knížky o životním prostředí a vítězné skupinky žáků dostaly dorty s marcipánovými symboly obnovitelných zdrojů energie.

Informační plakát byl součástí výzvy k soutěži a rádi vám jej zašleme. Máte-li zájem, napište o si něj na e-mail: hana.gabrielova@calla.cz

Více informací na www.calla.cz/oze

Hana Gabrielová a Edvard Sequens, Calla

Jaderný odpad v USA – varování pro ostatní

„Elektrina je pouze vedlejším a dočasným produktem jaderné energetiky. Tím hlavním je na věky smrtelně nebezpečný odpad.“ Tento citát Michaela Keegana z Koalice pro bezjadernou oblast velkých jezer je uveden v záhlaví speciálního čísla magazínu Nuclear Monitor, které se zabývá důsledky politiky nakládání s vyhořelým jaderným palivem ve Spojených státech. Nuclear Monitor shrnuje problematické zkušenosti a rizika spojená s jaderným odpadem v různých etapách jeho existence a s různými metodami izolace od okolního prostředí. Ve Spojených státech se hledání hlubinného úložiště dostalo do pokročilejší fáze než v České republice. Může být tedy poučné se s jejich zkušenostmi seznámit. V následujícím výtahu se zaměříme především na problematiku hlubinných úložišť a na navrhovaná alternativní řešení.

Výběr lokality pro úložiště

Spojené státy založily, podobně jako Česká republika, svoji strategii izolace vyhořelého paliva od okolního prostředí na jeho uložení v hlubinném úložišti. Výběr lokality pro vybudování hlubinného úložiště ovšem vzbuzuje obavy, zda se nebezpečný materiál skutečně podaří dokonale dlouhodobě izolovat. Zvolený masív Yucca Mountain ve státě Nevada totiž leží v seismicky velmi aktivní oblasti, což znamená vysoké riziko porušení geologických bariér. V poslední čtvrtině 20. století bylo v okruhu 90 km od Yucca Mountain registrováno více než 600 třesů silnějších než 2,5 stupně Richterovy škály. K nejsilnějšímu došlo v roce 1992, kdy zemětřesení o síle 5,6 stupně podle Richtera mělo epicentrum pouhých 18 km od místa budoucího úložiště.

Častá zemětřesení způsobila v masívu vybraném pro uložení jaderného odpadu četné trhliny, což znamená, že k tomuto účelu není vhodný. Trhlinami totiž proniká dešťová voda, která v průběhu let způsobí narušení kontejnerů korozi a zvýší riziko úniku nebezpečných látek do okolí. Kontaminaci zdrojů vody – pitné i používané k zavlažování – by v takovém případě nebylo možné zabránit. Možnost průniku dešťové vody do vrstev, kde má být uložen jaderný odpad přitom není pouze hypotetická. Analýza vzorků odebraných v odpovídající

hloubce zjistila přítomnost izotopů, které vznikly při testech jaderných zbraní ve dvacátém století. Dešťová voda tedy protekla do odpovídající hloubky za několik desítek let.

S postupujícím výzkumem se stále jasněji ukazuje, že Yucca Mountain rozhodně není geologicky vhodnou lokalitou pro vybudování úložiště. Tento fakt potvrzují i experti, kteří hlubinné uložení pokládají za nejlepší variantu likvidace jaderného odpadu. Při jejím výběru totiž nerozhodovala věda, ale skutečnost, že se nachází na území řídké osídleného a politicky slabého státu Nevada. Kvůli nevyhovujícím parametrům Yucca Mountain ministerstvo energetiky změkčilo vlastní předpisy a prosadilo i změny legislativy v Kongresu. Tento postup ovšem vedl k žalobám ze strany obyvatel ohrožených únikem radioaktivních látek z úložiště. Soudní spory oddalují zahájení licenčního řízení a dnes je zřejmé, že k uvedení do provozu nedojde dříve než v roce 2012 (původní plány předpokládaly začátek roku 1998). Soudy, ale také potíže s financováním, však ještě mohou projekt úplně zastavit.

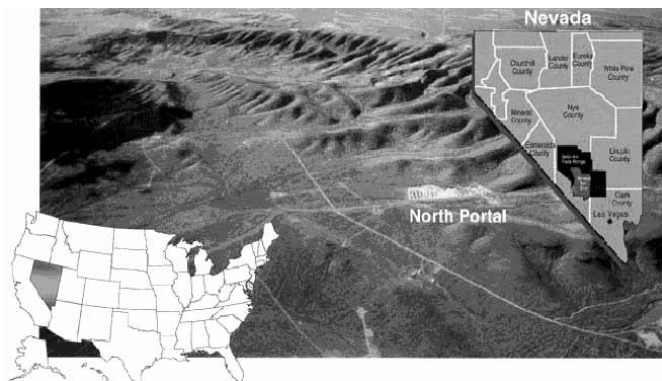
Navrhované alternativy

Nuclear Monitor doporučuje projekt v Yucca Mountain zastavit a koncepci nakládání s radioaktivními odpady změnit. Na základě dosavadních zkušeností dochází k názoru, že jaderný odpad bude nutné dlouhodobě monitorovat. Za současného stavu poznání se jeví jako nejpříjemnější ponechání vyhořelého paliva na pozemcích jaderných elektráren v suchých kontejnerech. Ve srovnání se současným prozatímním skladováním v blízkosti reaktorů však vznikají požadavky na zlepšení zabezpečení zejména proti teroristickému útoku (opevnění skladů, kvalitnější kontejnery). Dále požaduje, aby byl správou odpadu pověřen subjekt nezávislý na jaderném průmyslu.

Hlubinné uložení pokládá v budoucnosti za možné pouze za předpokladu, že se podaří najít lokalitu, u které se podaří vědecky prokázat schopnost odpady spolehlivě izolovat po celou dobu, kdy budou nebezpečné. Jako další podmínky uvádí maximální omezení vzdálenosti, na kterou se bude odpad přepravovat, a souhlas dotčených obyvatel.

Karel Polanecký, Hnutí Duha

zdroj: Nuclear monitor WISE No.: 645

CO SE CHYSTÁ V LOKALITÁCH:

15. července od 13 hod. „Na Kuši“ informační den o problematice hlubinných úložišť v rámci Slavnosti na Kuši, Goroka show, shromáždění papuánských klanů – pro rodiče, přátele, spřízněné duše a veřejnost.

více na: www.rohozna.net

Tiskovinu vydává: Hnutí DUHA, Bratislavská 31, 602 00 Brno, IČO: 155 47 779
tel.: 545 214 431, e-mail: karel.polanecky@hnutiduha.cz

Vydáno ve spolupráci se sdružením Calla, P. O. Box 223, 370 04 České Budějovice,
tel.: 387 310 166, e-mail: hana.gabrielova@calla.cz

Redakce: Edvard Sequens, Hana Gabrielová, Karel Polanecký

Tisk: A+A Tisk Brno, aatisk@volny.cz, tel.: 532 182 211

Evidováno: Ministerstvo kultury ČR, reg. č. MK ČR E 12289.

Vyšlo: 30. 6. 2006 nákladem 1500 ks, **Bližší informace na adresách:** www.calla.cz a www.hnutiduha.cz

 Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

 CALLA